

Swamp

I min barndom var för snart 80 år sen, eller
misspåret, förekom det i ett byggnad swamp.
Till människofäder, och vil knappast någon bland
gammna folket visste vilka swampar som varo
giftiga eller i, föresten de varhva flänkiga
flugswamparna, om den visste man att de varo
giftiga därför att djuren åt dem. På hösten
när djuren gick i bete kunde, särskilt
korva gå rätt stora omvägar för att hitta
swamp och om man förökt jäva den sprang
de mestad med vild, de har god lukt så
att de kunde gå ett par hundra meter vid en
swamp höst. de swamparna börjet rättas.
Man var allmänt emot att kor åt swamp
enär mjölken och grädden blev "skämd"
den blev seg som löngrjöl och smakade
i vil man att ge korva säll hjälpt.

Att mjölkkan blev osmaklig av svamp torde
ha varit en bidragande orsak till svampens
mindervärde bland allmänheten. På 1880-talet
kunde man höra tales om att någon främling
eller härskap plockar svamp och tillaga, de
hållas av allmänheten som fikenliga eller
snåla. Någon propaganda för svamp har nog
i nämnvärt förekommit, dock mins jag än,
att i den tidens Lärobok för folkskolan, stod
ett stycke om svamp. Jag minns att jag en
gång skrev på min s.k. examensida (att
prova på välskrifning). Att vissa svamparter
kunna ätas, och verkligen äro ganska födaaktiga
är genom lång erfarenhet styrkt sanning.
Kanske, det förekom i tidningar eller tidskrifter
något om svamp, men någon litteratur fanns ej
i ett fattigt hem på den tiden. Här i arten
var det ej brukligt att varken plocka eller

räta svamp. Jag har hållit in i senaste svamp
mar än två gånger. Under detta senaste besök
samlade in det många bland allmogens som plockar
svamp, men det förskam mycket lite under 1800. Talet
Benämningen "svampkuggar" har jag ej hört.
Att man använt svamp i någon form för att
ett drygt andra födoämnen med har jag ej hört.
Jag nämner ej till hur svamp tillagas, ej heller
hur den lagras. Till medicint bruk tog man vara
på pässvamp och jordäpple. pässvamp hade
man på sår för att stilla blödning, jag har
ej sett större pässvamp större än ett medelstort
äpple. De för hanteras versamt om inmedelbart
ej skall döda bort, det är som i höl på
höljst och inmedelbart är alldeles likt himnäck.
Jag tror att jordäpple är en svampart, men
dessa äro hårda och något mindre än pässvamp,
de stöttes eller hamrades sönder och gavs åt

svin eller fäkratur, för matlust och mat. Ole
(var nog en bristigekadens) jag har ej hittat eller sett
något jordäpple på svart 70 år. De fanns, liksom
jässvamp, under och vid halvsnittna stubbar.
På stubbar och fällor av ek och bok växer ut
härda svampar, som kunde användas till fövick
(att göra upp id med) sådana svampar kunna
stundom lysa i svärken med ett blåvitt ljus.

Häst

Orsakerna till, att man för, gärna icke köll
av hästar äro nog flera, men att man inte
tyckte om det var nog mest för att det var
hårt, torrt och magert. Man slaktade ju mycket
sällan en häst förrän han var alldeles utmattad
och utesluten, ja i de flesta fall färdig att stupas.
Under förra seklet var det ju rackararbete att
slakta och ännu mer att ta huden av en häst.
Benämningen Kackare hade blivit uttryck för en

mindervärdighet och ingen ville ha med dem eller
deras yrke att göra. Snarare i dag här men sidens
etttygsk, som var karshäst, eller han lyfte hästar
med varharna, eller han har en häst som är
tyndig för varharna, eller han har som en varhare.
Det har ju dock varit en tid då det fanns
häradsvarkare och dessa hade en viss examen.
På ättrotelstet var här en storbonde i Malin som
inbjöd några vänner till en middag på hästhött
och det gick bra, där äts och ljögs med gemman
och höttet sköljdes ^{med} snapsar, men så var det
håller ingen utnagrad kamp håller. Efter det
håller steg hästhöttet betydligt i värde.
När jag var 11 år följde jag med en Håkan Jons-
son i Örnköping, med oxar till Lönnarborg, de skulle
i beti för sommaren. När vi släppte oxarna
blev vi inbjudna av gårdshäran på en smörgås,
bland annat bad han Håkan smaka på renkött

som han fide från Lappland, även jag fick hört
När Thäkan smakat det frågade Blessing vad han
tyckte, ja pisa. Traj är då rätt gott men renkött!
Det var torkat rått kött, men det förstod jag
ej då. Hade Blessing sagt att det var kött
hade det varit förvunderande för Thäkan. Jag en
pojke, var väl ej att räkna med, jag kan se
änne härligheterna vid ett reudbord i matsalen.
Ifrån den tiden har den gamla mindervärdigheten
om kött försvunnit allt mer och är väl nu
helt borta och nu kan väl vem som helst
slakta en häst utan att få hederstiteln rackare.
Det har nog funnits ägare till en präktig trogen
hest, som ej velat vara med om att varken
slakta hesten eller äta av köttet, men sådant
är ju inte så föraktligt.

Kalvar som slaktades fick gärna vara minst
en vecka gamla, helst mer. Köttet en yngre

halvan är lent och släktigt, och snägs här
i orten som mindre äthort, men vägre sår-
skilda fördomse, vet jag ej. Det fanns gärna
i varje by någon som brukade utföra ett
slakt på en liten kratt. Ett slakt för, var
ett rysligt djurplägeri. Förskilt spädkalvar äro
mycket seglivade, ju späda, ju värre. Man
lade upp kalven på en bänk, en medhjälpare
~~en medhjälpare~~, Tog fast om de fyra benen,
var man ensam, bundas benen samman, och
utan minsta bedövning, gjordes ett snitt längs
halsen omk. 20 cm långt, så tog man fett i
hudkanterna och fläddes av minst 5 cm i
båda sidor, därefter skars ett längsgående
snitt ytterligare och därefter med händerna,
eller ena handen drog till sig båda luftstrupen
och matstrupen, höll kraftigt om båda, sen
skuras pelsädrarna av och blodet strömmade ut

Det kunde hända att en kalv välade nödror
under hela den beskrivna proceduren. Det är
barndomsminnen som sent förblevna.

Jag har sett en gång vid kalvslakt, att den som
slaktade kalven, och innan huden togs av, tog
fram ett rökpipskäft av trä $\frac{1}{2}$ meterlångt, stöck
höl i huden vid knäskålen i bäde här och bager,
förde in pipan ett stycke och blåste sedan med
munnen av ett kraftigt så att hela kalven
svällde upp och sig tyck och fet ut. Huden
upplåsning är förbuden, men huden gick bättre
att ta av. Får och getter slaktades på samma
grusma sätt, och även storbockar, men dessa
led pinan tyngt. Hästar stackes i hringar i
stående ställning, eller någon gång liggande.

Späda lam eller killingar slaktades i eller äti,
dels var det för lite kött att göra sig besvär
för, och dels var köttet för spött och sliskigt.

Fattigt folk som hade gaffel för mjölakens skull
och ville vara av med killingarna sloga ihjäl dem
och grävde ner dem, eller också ledde dem som
älsk i samband ^{med} lämnar. Det har nog hänt att
mycket fattiga och svältande människor förr, följt
vara på sådana av svulst kasserade djur, och
s.k. illdöingar, av halvdöda svin förrän nog
oftare. Min far, född 1825 talade om, att en
dräkare Jösse (Bogare Jön) livnärde sig i många
år på allt möjligt affall, och hade till sist
förlorat smaken på olika födoämnen.

Älsbart vill här väl berätta långt tillbaka,
och till detta älsbara har under min tid räknats
työder, örre, rapphöns nötkrikan, skogsduva,
vildgärd hare, vildkaniner eller älg, ^{snickare} har fört sig
färdigt här förrän de senare 60 a 70 åren.

Köttet av öariga vilda djur har det ansetts
som en synd och skam att äta, även hund och katt.
Det var inte lätt att få hjälp till att transportera
bort, eller gräva ner döda djurkrappor, särskilt
höst, om det inträffade. Allmänheten hade förr
en viss avsky för att handskas med döda djur
om de ej vara bräckligt slaktade. Kanske
något religiöst motiv från bibeln inverkat.
Kanske från Moses stadgar i g. testamentet.

Tombaks och tuppar. Her, si vitt jag vet, ätit
sen långt tillbaka, utom i enstaka fall, då
någon äldre gammal hade en krus eller två
tilldess de nästan dog av ålder. Lågt av krus
tuppar, kalkoner, kaviar och kycklingar var,
och har väl varit, att med god eller större
kvinnor hugga av helan strax vid huvudet. Löss
och ankare har på senare 60-70 åren strukits
i bakhuvudet med kvinnor.

Om fisksorter vet jag knappast några sötvatten-
fiskar som inte äts, men än nämligen msk.
Flägg och spring hålls för att vara delig fisk.
Många har de varit som inte ätit, icke och
många gör det ej ännu. Orsaken är att den
är så lik armarna, några har jag hört, som ha
skrellat ta skinnat av levande icke, och då
slungat sig om en arm v. d. och därigenom
fått en vadska för icke. Man kan ju skära upp
och ta skinnat av en icke, trots det, kan den röra
och sno sig, ja till och med gå ut ett litet klick
hållt om det kommer salt på den, så kunna
även skurna bitar röra sig. Man kan väl ej
annat än beklaga ett sådant stackars djur,
och de människor som gör sig skyldiga till
sådant äro väl lite mer än grymma, men
vad skall ett verferat humbiträde göra, som
blivit tillsagd att göra en icke i ordning?

En liten Skildring

Min Far Anders Brink och min Mor Liss Fernmarks-
dotter gifte sig 1853 på hösten. 1854 på försommaren
kom en gosse till världen. Det blev baten till
kyrkdörren 2 kronor. (Tandigen stora baten på den
tiden) De bosatte sig på ett litet dåligt torp
som knappast föddes^m get. Lilla Backatorpet, bodde
där till vintern 1862 för ett dagsvärk i verkan på
egen kost. Så blev ett annat torp, Stora Backatorpet,
under samma ägare dåligt. För det skulle göras två
dagsvärken i verkan som sommaren, och ett om
vintern, dit flyttade de. Far var händig på västan
vad som helst, hade åtagit sig att bygg en ladan
gjord av sten (gråsten) åt Major Lavallo i Skuteryd
och fick där hjälp till att köpa en ko, för 30 kr.
Så gick han till en förmögen bonde, kallad Baggus
och fick verkligen kredit på en och en halv tunna
blandsäd, korn och havre, till både bröd och

Se 12449.

utsida för värm och sommaren. Familjen var nu
sex personer, man kallade sig Junt vet. Han började
på ledugårdsbygget, som var lite över $\frac{3}{4}$ af mil till.
men endast efter ett par veckor fick han vänstra
lårbenet korsat av en stor sten, som försköt sig
på stensullen. Då märkte de ännu värre.
En som de kallade "krappabötaren" Gustav i Leavhult
hämtades, och spelade och förband läret. Han fick
ligga kvar i drängstugan i Hüntaryd, och fick
även den mesta maten där på gården. Hans
arbete var därmed slut för sommaren. Han låg
där två månader, och kunde då med hjälp och
kryddor flytta sig något, så blev han skjuten
hem till hustrun och fyra barn små. När han var
kannan hem fick ju snor vara borta i stället.
Dagar och månader gingo, och det blev skördetid.
Då passade "Boggen" på att lägga för blundhuden,
som naturligtvis ej kunnat betalas under sommaren

14
Svart kom Länsmannen Blomgren, (en ännu än vanlig
vi och obarmhärtig man) och pantade, kon och
all grödan på rot, och allt vad de ägde, utom
bernan. Li blev det pantarektion, på sådan skulle
ju allt betalas kontant. Kon gick till 16 kronor
Grödan och allt vad de ägde såldes. Allt räckt
snarast till skulden för sådan och för
övriga ankastuader för utväringar. Li stod de
där utblottade på allt, därtill räst på dags-
märken för hela sommaren, och utan hjälp.
Far hade krypat på sig så han kunde gå till sjön
och mata upp lite fisk, och den konsten kunde
han så länge han levde, dog 76 år gammal. Året 63
fick mor varufater och låg 18 veckor, 1871
flyttade de till Osna köp, där han jag haft
min barnsdan. Mor dog den 3. december 1880.
Far var frisk och kunde arbeta vad som
höllt, därtill ett strålande humör. Frid över
deras minne! +